

Jubilej dveh socialnih okrožnic

Dne 15. maja t. l. je preteklo 75 let, ko je papež Leon XIII. izdal socialno okrožnico „Rerum novarum“, ki je bila v celoti posvečena delavskemu vprašanju. Stirideset let pozneje (leta 1931) pa je na isti dan — 15. maja — papež Pij XI. izdal novo socialno okrožnico „Quadragesimo anno“, tudi v celoti posvečeno delavskemu vprašanju, oziroma vprašanju nove ureditve človeške družbe, s čimer bi bilo tudi delavsko vprašanje pravično in zadovoljivo rešeno.

Pomen obeh omenjenih okrožnic more razumeti samo tisti, ki ve, v kakšnih razmerah je živelo delavstvo v naši bližnji preteklosti. O razmerah, ki so bile pred 75 leti, pravi Leon XIII. v okrožnici R. N., da so take, da „se v rokah maloštevilnih ljudi kopiči bogastvo, množica pa trpi revščino“. In pa, da „so delavci brez pomoči in zaščite prepuščeni brezsrčnosti gospodarjev“; na drugem mestu pa pravi papež, da „premožni bogatini nalagajo skoro suženjski jarem neskončni množici delavcev“. Znano je, da so delavci še proti koncu 19. stoletja v angleških tovarnah npr. delali po 14 do 16 ur na dan, da so ženske opravljale najtežja dela in so morale delati tudi ponoči, da so delali tudi otroci in je bila zato umrljivost med temi otroci izredno velika, da ni bilo nobenega socialnega zavarovanja in nobene pravne zaščite za delavca.

Danes skoraj ne moremo verjeti, da so bile take razmere še pred nekaj desetletji. Brezsrčni in vsemogočni kapitalizem je brez ovire do skrajnosti izkoriščal delovno ljudstvo in tako pripravil tla za socialne upore, ki so morali priti. Desna skrajnost je rodila levo skrajnost — socializem, ki je ponekod zavel milejšje, demokratične oblike, drugod pa se je izrodil v nasilni komunizem, ki je privatni kapitalizem zamenjal z državnim, daleč pa je iz enega suženjstva spjel v drugo; pridružil pa je tem modernim suženjem še kmeta, ki si je za časa kapitalizma ohranil še nekaj neodvisnosti in svobode.

Ko je bil silni boj med kapitalizmom in socializmom na višku, je Pij XI. s svojo socialno okrožnico „Quadragesimo anno“ pokazal in dokazal svetu, da sta tako kapitalistični kakor tudi komunistični sistem nesposobna ustvariti resnično socialno blaginjo. Le na krščanskih socialnih načelih urejena človeška družba more delovnim stanovom zagotoviti enakopraven položaj v družbi in postati nepremagljiv jez proti kapitalističnemu samodržstvu in kolektivni tiraniji komunizma.

Uspeh obeh socialnih okrožnic je bil velik. Dve svetovni vojni sta sicer v mnogočem uničili zmagoviti tok dela za obnovo države po smernicah obeh okrožnic, toda kljub temu sta okrožnici obrodili trajne sadove. Klasičnega kapitalizma, ki je do skrajnosti izžemal delovno ljudstvo, skoraj ni več, zlasti ne v Zahadni Evropi, Severni Ameriki, Avstraliji in tudi ne v naprednejših državah drugih kontinentov. V komunizmu so vedno večje razpoke, vedno večji odklon od „nezmotljivih“ maksističnih in komunističnih dogem; spreminjajo se bistveni temelji komunistične družbe. Nasprotno pa po vsem svetu vtrajno prodirajo krščanski socialni nauki. Vodilne evropske države — pa tudi že nekatere izvenevropske — imajo krščanske socialne vlade ali vsaj močne kršč. demokracije, ki uvajajo v javno življenje krščanska socialna načela.

Tudi na Slovenskem sta imeli obe jubilejni okrožnici velik uspeh. Pod vplivom okrožnic Rerum novarum se je po zaslugi našega največjega socialnega delavca dr. Janeza Ev. Kreka razvilo med Slovenci izredno živahno socialno delo. Ustanovila so se delavska strokovna in podporni društva, nastale so številne zadruge, ustanovila se je Krščanska socialna zveza, pozneje pa krščanska delavska centrala: Jugoslovanska strokovna zveza. Sad druge okrožnice „Quadragesimo anno“ pa je bila ustanovitev Slovenske delavske zveze, ki je

Zaslужen volilni poraz levičarjev v Dominikanski republiki

Rezultat predsedniških volitev v Dominikanski republiki je presenetil ves svet. Vse časopisne agencije so napovedovale zmago levičarskemu kandidatu, bivšemu predsedniku Bosch, prevzel pa mu jo je desničarski kandidat, Reformistične stranke Balaguer. Porazil je Boscha z nad 200.000 glasovi. Tretji kandidat, sredinski, ni omembe vreden.

Boscha so podpirali vsi levičarski elementi, med njimi tudi komunisti. Kakor je znano, je Bosch dan pred volitvami pozval svoje pristaje, naj pridejo volit oboroženi s palicami in kamenjem, da se bodo mogli braniti nasprotnikov. Toda volitve so potekle v najlepšem redu, brez incidentov. Kontrolirale so jih sile Medameriške organizacije in na stotine tujih časnikarjev. Vsi ugotavljajo, da so bile demokratske in da ni mogoče govoriti o potvorbah, kakor trdijo Boschovi pristaji in komunisti.

Zanimivo je tudi, da Bosch ves čas volilne kampanje ni napravil nobenega volilnega motovanja po državi, marveč je bil ves čas v svoji rezidenci, obdan od svoje osebne straže. Iz svoje rezidence je po radiju govoril volilne govore.

Balaguer pa je obšel vso državo ter prestal več nevarnih napadov svojih nasprotnikov. Toda v nobenem svojem volilnem govoru ni nikomur grozil, temveč poudarjal mir in red ter strpnost, ki jo republika potrebuje. Rezultat vo-

litev je dokazal, da so Dominikanci naveličani levičarskih groženj, noreda in neizpolnjenih obljub.

V prestolnici Santo Domingo Balaguer sicer ni dobil večine, dala mu jo je dežela. Med delavskim prebivalstvom v okolici prestolnice ima Bosch največ svojih pristajev.

Boschovo stranko je rezultat tako presenetil, da se v prvem hipu ni znašla ter so njegovi privrženci kar v prazno trdili, da so rezultati potvorjeni. Bosch sam je pozval pristaje, naj ostanejo mirni, pa so se le-ti recepili v dve struji: ena hoče ostati mirna, druga pa skupno s komunisti zahteva izvajanje nemirov in uličnih izgrediv. Komunisti so napovedali boj Balaguerju skupno z revolucionarnimi elementi Boschove stranke. Prvi dan po volitvah je v Santo Domingo prišlo do kratkih, toda krvavih spopadov s policijo ter so bili pri tem ubiti najmanj trije izgrezniki. Naslednje dni pa so nemiri splahnili ter se je polagoma vrnil mir v mesto. Po deželi ni bilo nobenih neredov.

Balaguer je ponudil Boschu položaj v vladi, če hoče sodelovati pri obnovi države. Cerkvene oblasti v republiki so pozvale prebivalstvo na red in mir in sožalje.

Balaguer je glede vojaških oddelkov Medameriške organizacije v državi izjavil, da bodo ostale v republiki toliko časa, dokler ne bo zavladal popoln red in mir. Vsekakor pa je mogoče, da se bodo umaknile že pred njegovim uradnim prevzemom oblasti 1. julija letos.

Ky ima težave v Vietnamu, Kitajci pa čistko

Budisti v Južnem Vietnamu so pretekli teden začasno klonili pod pritiskom Kyjevih vojaških ukrepov proti njim ter so pristali na njegov predlog, da bo razširil svojo izključno vojaško vladno tako, da bo prevzel vanjo še civilne ministre. Nova vlada naj bi obstajala i. deset vojakov in deset civilistov.

Ekstremisti med budisti pa tudi na to ureditev razmer v državi niso pristali in je moral pod njihovim pritiskom odstopiti iz vodstvenega položaja njihove organizacije njihov dosedanjí vođa budistični svečenik Chau, ki je s Kyjem našel kompromisno rešitev.

Na Kitajskem pa že več tednov traja čistka v komunistični partiji ter je trenutno dosegla višek v izključitvi pekingskega župana, ki so ga smatrali, vsaj zahodni opazovalci, za naslednika

Maocetunga. Pekinski župan da je, tako menijo zahodni opazovalci — vse so seveda le ugibanja — postal žrtev pravega borbe za oblast med predsednikom Čuenlajem in vojnim ministrom Liusaočijem.

Nihče, razen vrhov kitajske komunistične stranke, ne ve, in tudi verjetno vrhovi te stranke ne, kje in kdaj se bo ustavila ta velika čistka kitajskih komunističnih vrst. Pred politiki so bili na vrsti pisatelji, gospodarstveniki, profesorji in učitelji itd.

Ni pa kljub razvrzanim razmeram znotraj komunistične partije razvidno, vsaj do tega trenutka ne, ali gre samo za običajno komunistično borbo za nasledstvo ali pa so v ozadju globlji vzroki, npr. različno gledanje na spor z Moskvo. To bo vsekakor odkril čas.

stična revolucija uničili velike krščanske socialne pridobitve, uničili svobodo in ponižali slovenskega delovnega človeka v nepomembno številko v komunistični družbi. Beg z dežele in odhajanje v inozemstvo na sezonska dela pa sta dobila pod komunizmom prav katastrofalne oblike.

Toda, kakor se je človeštvo — žal, da še ne prav povsod — otreslo požrešnega in brezobzirnega kapitalizma, tako se bo prej ali pozneje otreslo tudi tiranskega komunizma. Prav kmalu bo napočila nova družbena zarja tudi v danes še zaostalih državah in zlasti še v državah za železno zaveso, kjer danes ni ne verske, ne politične, ne kulturne svobode, kjer delavci nimajo pravice do svobodnega sindikalnega združevanja in tudi ne pravice do stavke, kar je že pred 75 leti zahtevala okrožnica „Rerum novarum“ in kar je delavstvo na Zapadu že doseglo.

Toda mi trdno verujemo v to novo dobo ne samo v vseh še nerazvitih državah za železno zaveso, ampak tudi v naši dragi Sloveniji. Tedaj bo dana priložnost na ruševinah kapitalizma in komunizma zgraditi nov družbeni red na temeljih obeh okrožnic, katerih jubilej sedaj obhajamo, in pa tudi na temeljih novjših slavnih okrožnic „Mater et Magistra“ in „Pacem in terris“, ki jih je izdal papež Janez XXIII. Bog daj, da bi se to čimprej zgodilo!

Rudolf Smersu

Veliki ameriški uspehi v vesolju

Amerikanci so imeli pretekli teden čas velikih uspehov v vesolju. Surveyor 1 je srečno narahlo pristal na Luni in takoj začel oddajati fotografije luninega površja in obzorja. Snemalni aparati delujejo perfektno ter so zato Amerikanci od Surveyorja dobili že nad 1000 fotografij luninega površja, obzorja in nekaj fotografij najsvetlejših zvezd na nebu Siriusa.

Surveyor 1 fotografira vedno na ukaz z Zemlje. V torek ponoči, ko je bilo na področju, kjer stoji v Morju viharjev Surveyor 1, polno in je zato vročina narasla nad 127 stopinj Celzija, je Surveyor 1 zakril svoje leče pred žarečim soncem, da bo lahko nadaljeval s fotografiranjem, ko bo dobil nov zadovni ukaz z Zemlje.

Prav tako so s Surveyorjem preizkusili, če je površina, kjer aparat stoji, pokrita s prahom. Na povelje z Zemlje so se za eno sekundo sprožile rakete ter bi moral izpuh dvigniti oblake prahu okoli aparata, če bi ga kaj bilo. Ko je nato Surveyor 1 poslal, takoj po poskusu, nove fotografije luninega površja okoli sebe, so ugotovili, da ni opaziti na njih nobenih sprememb tal.

Drug ameriški uspeh v vesolju pa

je bil tridnevni polet Gemini 9 z kozmonavtom Staffordom in Cernanom. Stafford je vodil kabino Gemini 9, Cernan pa je dve uri in pet minut hodil po vesolju. Med poletom so se pojavile težave, ker kabine Stafford ni mogel sklopiti z umetnim satelitom, ki je krožil na skoraj isti poti, kakor Gemini 9, ker nekatere naprave na satelitu niso pravilno delovale ter ni odvrget oklep-nih plošč. Te so bile ovira za sklopljenje. Prav tako Cernan ni mogel dokončati svojega sprehoda po vesolju izven kabine, ker se mu je orosilo steklo pred očmi in zamrznilo, tako, da ni skoraj nič videl okoli sebe. Več kot dvajset minut prej se je moral zato vrniti v kabino, ne da bi tudi uporabil pogonski nahrbtnik, ki si ga ni mogel pripeti na hrbet, čeprav ga je odpel od kabine, na katero je bil pripet med poletom. Pogonski nahrbtnik je Cernan zato odvrget v prostor. V ponedeljek dopoldne sta se kozmonavta srečno vrnila v kabini Gemini 9 v Atlantik, od koder so ju potegnili na letalonosilko Wasp, nato pa odpeljali z letalom na rt Kennedy.

Amerikanci so tako stopili zopet za velik korak naprej k uspešnemu poletu prvega človeka na Luno, ki ga napovedujejo za leto 1969.

I Z T E D N A V T E D E N

Tudi v Brazilu se je izpolnil nauk zgodovine, da revolucija žre lastne otroke. Zvezna vlada je namreč odstavila guvernerja najpomembnejše brazilske države Sao Paulo Adhemarja de Barros-a, ki je bil med glavnimi osebnostmi pri izvedbi nacionalistične revolucije proti bivšemu predsedniku dr. Goulartu. Zvezna vlada mu je z odstavitvijo odvzela tudi politične pravice. Odstavljeni guverner, ki spada med težke brazilske bogataše, je pred meseci začel odkrito napadati zvezno vlado ter se zavzemati za direktne volitve bodočega brazilskega predsednika proti indirektnim, ki jih je določila zvezna vlada.

Ob tretji obletnici smrti papeža Janeza XXIII., ki ga je ves svet poznal kot „dobrega“ in „kmetskega“ papeža, je imel papež Pavel VI. dne 3. junija ob eni po polnoči mašo zadušnico ob njegovem grobu v grobnici bazilike sv. Petra. Pri maši sta bila navzoča oba še živeča brata pokojnega papeža. Pavel VI. je dopoldne tega dne prisostvoval tudi slovesni zadušnici za pokoj duše

Janeza XXIII. v baziliki sv. Petra. Imel jo je kardinal Urbano, ki je za rajnim papežem biv. kardinalom Roncallijem postal beneški patrijarh.

Na Irskem je bil prejšnji teden sedanjí predsednik republike Eamon de Valera izvoljen še za naslednjo sedemletno predsedniško dobo. De Valera je star 83 let ter že zelo slabo vidi. Med Irce uživa še vedno velik ugled kot narodni junak iz bojev za irsko neodvisnost. Protikandidat de Valeri je bil predsednik opozicijske stranke Thomas Francis Kevin O'Higgins.

Sedanji predsednik vojaške vlade v afriškem Kongu general Josep Mobutu je objavil, da so organi njegove obveščevalne službe odkrili zaroto. Dal je zapreti štiri bivše ministre, med njim tudi bivšega predsednika vlade Evaristo Kimbo, jih na javnem trgu obsoditi na smrt ter na javnem trgu tudi obesiti. Španska vlada je začela novo akcijo za vključitev Španije v zahodno-evropsko obrambno skupnost ter za njeno priključitev k Skupnemu evropskemu trgu.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Vojska o nalogah svobode

V Argentini smo imeli prejšnji teden vrsto dogodkov, ki so v javnosti vzbudili veliko pozornost in povzročili najrazličnejše komentarje ter napovedi. Sprožil jih je govor glavnega poveljnika vojske generala Pascuala Pistarinija ob zaključku slavnosti, ki so bile pripravljene za teden, posvečen vojski.

General Pistarini je v govoru pred spomenikom ustanovitelju argentinske vojske generalu San Martinu med drugim izjavil naslednje: „V svetu, polnem stisk in težav, je svoboda popolno zavetišče za človeško dostojanstvo; svoboda pa ni sama sebi namen, ampak je uspešno sredstvo za telesno in duhovno udejstvovanje človeškega bitja. Ni samo teorija, ampak praksa, ki se dnevno izvaja z žrtvijo, odločnostjo, jasnostjo in stalnim odločnim naporom. Svoboda, ki vsebuje tudi harmonično izpolnjevanje obvez in pravic, ni samo potrdilo filozofije, ampak v glavnem tudi odgovorno izvrševanje oblasti, brez katere je praksa iluzorna, garancije nezadostne in blaginja nedosegljiva. V državi ni svobode, če v njej ni najmanjših možnosti, da bi ljudje dosegli svoje glavne cilje in to ne bodisi zato, ker neučinkovitost ne zagotavlja potrebnih sredstev in priložnosti, bodisi, ker pomikanje oblasti odpira pot negotovosti, strahu in razkrajanju. Svoboda je tudi področje resnice in odgovornosti, ker ima svoboden človek to pred-

nost, da veruje in upa. Zato delajo veliko škodo svobodni tisti, ki smatrajo za primerno, da odlagajo odločitve, s čemer dobivajo potuho samo tisti, ki so za ohranjanje totalitarnih mitov, ki se posmejujejo veri drugih ter povzročajo pri njih negotovost, škodljive spopade, nepotrebno prelivanje krvi, diskreditiranje ustanov. Vse to povzroča na eni strani malodušnost, na drugi pa neuspeh pri vseh.

Gornje odstavke iz govora generala Pistarinija so objavili buenosaireski in ostali argentinski listi na vidnih mestih in z močnim poudarkom, nista jih pa niti omenila v Bs. Airesu samo dva lista in to promarksistični jutranjik El Mundo ter peronistični list Cronica.

Od vlade ga je komentiral minister za narodno obrambo dr. Leopold Suarez. In to v korist vlade.

Razvoj dogodkov je šel naprej in zajel Državno višjo vojno akademijo, v kateri je bil po turnu tokrat ravnatelj letalski brigadir Hugo Martinez Zuñiga, sin znanega argentinskega pisatelja Hugo Vasta, od katerega imamo knjigo Zlato večnega žida prevedeno tudi v slovenščino, drugi dve povesti Ivana Tabor in 666 je pa objavila v prevodu Svob. Slovenija. Na predlog min. za narodno obrambo ga je vlada odstavila. V vojaškem zavodu so namreč uporabljali kot učni pripomoček tudi gradivo, v katerem so bile nekatere na-

(Nadaljevanje na 2. str.)

